

Raadsinformatiebijeenkomst: Utrechtse visie religieus erfgoed

24 augustus 2017

Van concept naar
definitieve versie en
het vervolg

Blik in de toekomst van de monumentale kerkgebouwen

- Inleiding: aanvullingen kerkenvisie, gewijzigd en toegevoegd
- Recente ontwikkelingen diverse kerkgebouwen
- Doorkijk naar de toekomst
- Stappenplan herbestemmingsproces, rol gemeente en eigenaar
- Herbestemmingsprofiel
- Toekomstige activiteiten stedelijk en (inter-)nationaal
- Vervolg op de visie

Aanpassingen Utrechtse visie religieus erfgoed

Concept van 2016 met vier speerpunten: exploitatie, herbestemmingsprofiel, toeristisch potentieel en de rol van de gemeente.

Gewijzigd/ toegevoegd voor de definitieve versie:

- Rol eigenaar aangescherpt
- Beschrijving betekenis van kerkgebouwen
- Ensembles, interieurs, orgels, klokken en carillons
- Toeristisch potentieel, Kerken Kijken, cultuurpodium
- Stappenplan en herbestemmingsprofiel; specifieke regels rooms-katholieke kerken
- Apart tweede deel met bijlagen (achtergrondinformatie)

Recente ontwikkelingen

Wie: ontwikkelaars, kerkgenootschappen, parochies en wijkinitiatieven

Wat: hotel/horeca, wonen, kerk, sociaal-maatschappelijk, combinaties van diverse functies, soms met ruimte voor de bestaande geloofsgemeenschap

- Jacobuskerk, Triumfatorkerk nieuwe eigenaren
- besluitvorming schuldsanering Willibrordkerk (binnenstad)
- planvorming door nieuwe eigenaren gereed: Apostolische kerk Werner Helmichstraat en NH kerk Alendorperweg Vleuten
- Westerkerk: vergunningprocedure loopt, orgel blijft
- Bethelkerk – fusie met Oranjekapel ; Marcuskerk zal sluiten - voor vrijkomende gebouwen herontwikkeling in studie
- Gertrudiskerk (Rivierenwijk), Dominicuskerk, Josephkerk, Antoniuskerk – initiatiefnemers met diverse vragen over verkopen, herbestemmen

Apostolische kerk Zuilen: van kerkzaal tot starterswoningen

Westerkerk : van kerk naar BUNK Hotel

Verwachting komende 5 jaar

- Slaagkansen van de initiatieven, wat lukt en wat niet?
- Afstoten kerkgebouwen gaat voort
- Financieel perspectief m.n. rijksregeling
- Duurzaamheid steeds belangrijker
- Economie en investeringsbehoefte trekt aan; markt voor nieuwbouw en bestaande bouw blijft in beweging

Stappenplan herbestemming monumentale kerkgebouwen

Mogelijkheden en kansen:

- Onderzoek de behoefte in de wijk
- Benut de locatie
- Wees flexibel
- Onderzoek financiële haalbaarheid
- Zoek een economische drager voor exploitatie
- Onderzoek mogelijkheden van subsidies en financiering
- Onderzoek het tijdelijk gebruik en genereer zo inkomsten
- Kerk als ontmoetingsplek in de wijk
- Nieuwe functie kan bijdragen aan gezonde verstedelijking
- Herbestemmen is een kwestie van lange adem
- Onderzoek de bouwkundige staat van het kerkgebouw, het interieur en de inventaris

Gemeente Utrecht

1 Eigenaar zet zijn kerkgebouw te koop en informeert de gemeente.

2 Initiatiefnemer (koper/ ontwikkelaar) formuleert wensen en zoekt contact met de gemeente. (Erfgoed, Gebiedsmanagement of anders)

3 Gemeente onderzoekt reikwijdte bescherming van het monument, wat staat er in het bestemmingsplan qua functie en bebouwingmogelijkheden, welke kennis heeft de gemeente al in huis?

4 Initiatiefnemer (laat) architectuur- en bouwhistorische waarden onderzoeken

5 Herbestemmingsprofiel: gemeente benoemt kernwaarden van het monument en uitgangspunten voor herbestemming

6 Initiatiefnemer/eigenaar onderzoekt exploitatie en financiering

7 Schetsontwerp of voorlopig ontwerp laten toetsen

8 Initiatiefnemer communiceert met omwonenden en belanghebbenden

9 Start ruimtelijke procedures (zoals Utrechts Plan Proces) integrale belangenafweging, wijziging bestemmingsplan en aanvraag omgevingsvergunning)

10 Afgifte omgevingsvergunning en afhandelen bezwaar en beroepprocedures

Ambities van Utrecht:

- Behoud van het erfgoed
- Ruimte voor religieus (neven-)gebruik
- Gezonde verstedelijking
- Functie met meerwaarde voor de wijk
- Duurzaamheid en energie
- Sociaal maatschappelijke meerwaarde
- Participatie
- Groen
- Kwaliteit van de openbare ruimte
- Stad van kennis en cultuur

Maatwerk en samenwerking

Draagvlak buurt en omwonenden

Herbestemmingsprofiel

Benoemen:

- kernwaarden
- transformatieruimte

Categorie	Kernwaarden
Cultuurhistorie, getoetst aan gaafheid en zeldzaamheid	Naoorlogse kerk met bijgebouwen als voorbeeld van het door de protestantse kerk geformuleerde belang van de wijkfunctie, passend in de naoorlogse wijkgedachte. Genoemd als exemplarisch in zijn tijd vanwege de opzet met drie aparte bijgebouwen met eigen entree, maar wel verbonden aan de voor religieuze doeleinden bestemde kerkzaal. De kerk heeft daarmee zeldzaamheidswaarde.
Architectuur- en kunsthistorie, getoetst aan gaafheid en zeldzaamheid	Zaalkerk met drie uitwaaiende nevenruimten rondom centrale gang. Eenduidigheid van de opzet van kerkgebouw met bijgebouwen. Bijzonder vormgegeven noord- en zuidgevel met terugspringende geveldelen. Het gaat telkens om zeven terugspringende geveldelen ter weerszijden van een middenrisaliet. Het getal zeven heeft symbolische betekenis. De noordgevel heeft tevens een klokkenstoel. In de zuidgevel is een reeks aan kleine, verspringende vensteropeningen onderdeel van de architectuur. Tien meter hoge vlaggenmast met koperen leeuw met bladgoud. Symboliek verbonden met evangelist Marcus. Kerkzaal met zeshoekige plattegrond voor optimaal zicht op liturgisch centrum. Bijzondere architectuur van noord- en zuidgevel in het interieur met schoon metselwerk (bij noordgevel deels), vanwege de architectonische vormgeving analoog aan de beide buitengevels. Doopvont van Pieter d'Hont.
Bouwhistorie, getoetst aan gaafheid en zeldzaamheid	De kerk en bijgebouwen hebben geen structurele wijzigingen ondergaan. Er is op onderdelen gewijzigd aan de interieurs, met name in de bijgebouwen.
Stedenbouw/ ensemble, getoetst aan gaafheid en zeldzaamheid	Gelegen in singelstructuur van Nieuw Hoograven, die is ontworpen als verbindende groenstructuur in de wijk. In het stedenbouwkundig plan wordt de bijzondere bebouwing opgenomen in deze groenstructuur. Noord- en zuidgevel beeldbepalend in singelstructuur.

Culturele activiteiten: kerken bundelen hun krachten

- Structureel Utrechts Kerkgebouwen Overleg (kerken & culturele programmering), 11 kerken en hun programmeurs aangesloten
- Festival Oude Muziek in 11 kerkgebouwen
- Welmersfestival: 16 september tot 1 oktober a.s., gewijd aan de Utrechtse orgelcomponist met 14 concerten in 8 kerkgebouwen
- 2023: augustus, Utrecht gaststad van het Wereldbeiaardcongres
- Vanuit de popsector belangstelling voor de kerk als pop-podium

Het Grootste Museum van Nederland met o.a. Domkerk

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

2018: Europees jaar van het culturele erfgoed

Nederlandse thema: Erfgoed verbindt, Europa inspireert.

Opbrengst van de Utrechtse visie

Opbrengst van de visie:

- Huidig gebruik, afstoten en herbestemming goed in beeld
- Duidelijk kader voor eigenaren en andere betrokkenen
- Heldere samenhang van cultuurhistorie en betekenis, gebruik, exploitatie, toerisme en cultuur
- Draagvlak en betrokkenheid voor religieus erfgoed
- Dialoog met huidige en nieuwe eigenaren
- Versterking van de onderlinge samenwerking

